DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-2-66-92>

УДК 81-11[373.612.2:32]:808.51-057.177.1(477)

Добощ О.С., Сабан О.В.

Національний університет «Львівська політехніка»

АРТЕФАКТНА ТА СОЦІАЛЬНА МЕТАФОРИ В ПРОМОВАХ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ПЕТРА ПОРОШЕНКА

Анотація. У статті розглянуто поняття артефактної та соціальної метафор у межах політичного дискурсу, покладених в основу метафоричного представлення сучасного життя та прагнень українців. Проаналізовано політичні промови президента України Петра Порошенка, в яких вжито вище згадані типи концептуальної метафори. На їх основі проілюстровано особливості вживання об'єкта дослідження з урахуванням умов сучасного суспільно-політичного життя України. Розглянуто ряд продуктивних метафоричних субмоделей та специфіку їх використання. Встановлено, що у своїх промовах президент активно вживає транспорту та архітектурну метафори, а також метафори війни, злочину та спорту. Окреслено перспективи подальшого дослідження.

Ключові слова: артефактна метафора, соціальна метафора, політичний дискурс, політична промова, субмодель.

Dobosh Oksana, Saban Olesia
Lviv Plytechnic National University

ARTEFACT AND SOCIAL METAPHORS IN THE SPEECHES OF THE PRESIDENT OF UKRAINE PETRO POROSHENKO

Summary. The present paper aims to examine the notions of artefact and social metaphors which are the basis for the metaphorical representation of the modern life and aspirations of the Ukrainian people within the boundaries of the political discourse. The background of the study is predetermined by the importance to observe the process of search for the new means of the facilitation of communication between the politicians and the people in the modern world as the language is constantly changing with the flow of time and it is hugely influenced by other languages with the English language as the global one being the most powerful. The object of the study is the above mentioned types of the conceptual metaphor. Specific features of the use of the object of investigation are illustrated taking into account the conditions of modern social and political life in Ukraine. A number of productive metaphoric submodels are studied and the features of their use are analysed. As a result of thorough examination of the collected data it is revealed that transport and architectural metaphors, as well as metaphors of war, crime and sport are actively used by the president in his speeches predominantly in the context of military conflict in Ukraine. Special attention is given to the interpretation of the findings which show that the metaphorical transference is based on the issues which are either the most popular with the people or the most delicate ones. The findings highlight the fact that the phenomenon of linguistic creativity is extremely popular in the sphere of political speeches and makes them even more powerful. Further analysis of the use of conceptual metaphors in political context will make it possible to better understand the processes of transformation of the modern Ukrainian language.

Keywords: artefact metaphor, social metaphor, political discourse, political speech, sub model.

Постановка проблеми. Метафори, які уже побутують і ті, які тільки формуються в політичному житті суспільства, спонукають фахівців з'ясовувати причини та спосіб їх творення, відображення ними соціальної психології, політичних процесів та особистих якостей їх учасників. Вживання метафор часто є влучним способом непомітно коригувати настрої у суспільстві, викладати нові ідеї і по своєму інтерпретувати уже існуючі твердження. Загалом, під час подібних аналітичних досліджень варто замислитися над тим, що в комунікації між владою і народом ми починаємо помічати «вичерпаність старої мови, якою розмовляли раніше і намагання знайти нову мову, нові слова для спілкування» [29, с. 198].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Формуванню сучасних уявлень про поняття «метафора» як, зокрема, невід'ємного та потужного інструменту промови політичних діячів сприяли праці таких учених як Н. Арутюнова, А. Баранов, Й. Бартошек, Е. Будаєв, В. Вовк, Х. Дацишин, Ю. Караулов, А. Чудінов тощо. Артефактна

та соціальна метафори були об'єктом наукової розвідки О. Андрейченко, Х. Дацишин, Г. Добровольської, Р. Керимова, А. Чудінова тощо.

Мета і завдання статті. Мета нашого дослідження – з'ясувати особливості вживання концептуальної метафори, а саме артефактної та соціальної, покладених в основу метафоричного представлення сучасного життя та прагнень українців, в політичному дискурсі чинного Президента України Петра Порошенка.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування дослідження. Впродовж багатьох років політичні лідери свідомо використовували та продовжують використовувати метафори для того, щоб переконувати своїх прихильників, маніпулювати їх думками чи спонукати до сприйняття тих чи інших реалій у світлі, вигідному для них. На даному етапі політична комунікація послуговується однією з найбільш продуктивних метафор сучасності, тобто артефактною метафорою [1]. Метафора зі сферою-джерелом «Artefact» концептуалізує різноманітні соціально-політичні явища й процеси, шляхом звернення до ар-

тефактів, тобто предметів та об'єктів, створених людиною [23]. Людина, що реалізує себе у створених нею артефактах, моделює й політичну сферу, уявляючи її як “Machinery”, “Buildings”, “Tools and Instruments” тощо [33].

Артефактні метафори представлені двома концептуальними сферами – транспортними (механічними) й архітектурними [19]. Політичні реалії семантично перехрещуються із номінаціями, пов'язаними з транспортом. Концепт держави наповнюється висловами, основою метафоричної транспозиції яких є назви транспортних засобів, їх частин, видів руху, пов'язаних із транспортом, назви територій і доріг, якими здійснюють рух [18, с. 108]. Оскільки, транспортні метафори передбачають перехрещення політичних явищ з транспортом або описуються вони як його частини, механізми та види руху, то їх вважають динамічними. Саме нестійкість політичної ситуації, імперативність об'єднання для досягнення мети, які подаються через такі метафори, виражають чітку вказівку на те, що в державі всі елементи є тісно пов'язаними між собою.

Продуктивною в текстах політичних дискусій є узагальнена субмодель «Держава – це машина» [1], але чомусь не їде наша державна машина. Можливо, тому, що замість «сучасного автомобіля з бортовим комп'ютером, де чітко закріплено функції забезпечення безпечного і безперебійного руху державної машини, ми опинилися в горбатому «Запорозжі» [4], до керма якого рвуться самовпевнені і недисципліновані та невмілі водії-порушники, які лиш гальмують рух: *«Настав час відзначити, що зловживання правом вето – це гальмо, яке заважає нашій Організації діяти в повну силу»* [5]. Ця метафора має негативний характер, прагматичний потенціал якої спрямований на зображення негативної сторони політичної системи. На думку аналітиків причиною такого стану є загальмованість посткомуністичного етапу інституційної трансформації, який, замість завершитись стадією консолідованої демократії, переріс в олігархічний етап розвитку і завершився утвердженням олігархічного авторитаризму, не здатного до ефективного антикризового менеджменту. Системний характер кризи, коли в занепаді опинилися і економіка, і політична сфера, і духовність, потребує не часткових реформ, спрямованих на «латання дір» і не поверхневої «модернізації» з невизначеним змістом, а глибокої «тотальної трансформації» на основі аналізу теперішнього стану та формулювання певних проектів «перебудови» [16].

У період перебудови особливою популяризацією відзначалась і надалі залишається актуальною метафора «Корабель» (човен, як корабель перебудови) [3, с. 26]. Президент Порошенко на спільній сесії Конгресу Сполучених Штатів Америки заявив: *«Україна завжди мала особливі зв'язки з США. Сьогодні Україна стає серйозним партнером США в регіоні. І це партнерство не є ситуативним. Воно не з'явилося через те, що ми опинилися в одному човні»* [12]. Метафора «Човен» подає образну характеристику команди – у човні всі «свої», тому відхід від нього може мати негативні наслідки для політичного опонента: його можуть потопити, як ворога, тобто «чужого».

Прагматика метафори «Човен» надає динаміки політичним подіям і явищам, показує міру наближеності до декларованої мети, оскільки в основі такої метафори лежать семи руху, змін [17, с. 306]. І це прекрасно розуміє нинішній гарант, який під час виступу з нагоди 27-ї річниці незалежності України зазначає, що усвідомлює, як «головний стерновий», який курс треба тримати: *«Відтоді, як ви довірили мені посаду Президента України, державний компас впевнено показує на Захід – у бік, протилежний імперії. Його стрілка жодного разу не здригнулася. І запевняю вас, не здригнеться, доки цей компас знаходиться в моїх руках»* [8].

Сучасні зміни політичних систем відбуваються у більшій чи меншій відповідності до концепції «хвиль демократизації» С. Хантінгтона, кожна з яких має періоди піднесення і спаду, переважання демократичних або авторитарних тенденцій. Для побудови нових відносин потрібна єдність революціонерів як щодо цінностей, так і щодо майбутнього суспільно-політичного ладу [31]. Хто ж розхитає той «човен революції»? Розхитати кожен – мастак, а от стернувати не вміють, бо коли дориваються до влади починається, так званий, пост-революційний синдром, який руйнує єдність команди і здобуті переваги. Це позначається на «зниженні, й так не надто високих, обертів владного двигуна, який штовхає український човен від радянського берега до європейського узбережжя...» [20]. Інколи цей процес супроводжується таким явищем як «маховик насильства», внаслідок чого встановлюється ще жорстокіший лад. Таким чином, «вихід у вільне плавання» можна здійснити шляхом об'єднання суспільства навколо певного плану постреволюційних дій, і означатиме інституційну революцію. Потрібна не тільки готовність захищати цей план, а й наявність команди, здатної його виконати. За словами президента, ідеї європейської і євроатлантичної інтеграції мають широку підтримку в українському суспільстві: *«Більше того, в моїй команді ми зараз обговорюємо пропозицію «заякорити» в Конституції європейську та євроатлантичну інтеграцію»* [13].

Політична система, зазвичай, образно представляється як своєрідний технічний процес [1]. Показовими для відтворення сучасних політичних реалій, характеристики дій політиків є вторинні номінації закручування гайок, затискання в лещатах, застосовування важелів тощо: *«Закручувати гайки підприємця уже нема куди»* [21]. Про це заявив, ще тоді, міністр економічного розвитку і торгівлі Петро Порошенко.

Архітектурні метафори об'єднують архітектуру (будинки, адміністративні будівлі та ін.) та елементи архітектурних будівель із об'єктами мовлення. Метафора архітектури пов'язана, насамперед, із процесами будівництва, частинами споруд і будівельними матеріалами. Вони асоціюються з затишком, міцністю, впевненістю, захищеністю і довірою до політичного діяча [19]. Для політичного дискурсу характерним є використання артефактів із сфери-джерела «Архітектурний об'єкт», до складу якого входять назви будівель, споруд, об'єктів комунального господарства [1]. Суспільство, на думку Н.Д. Арутюнової, – це певна будівля і ця метафора дозволяє виокремити в суспільстві базис (фундамент), різноманітні структури (інфраструктури, надбудови) [2, с. 14–15].

Починаючи з 1989 року у засобах масової комунікації продуктивною є метафора загальноєвропейський дім [24]. Так, у зверненні П. Порошенка з нагоди Дня Європи актуалізується метафора Європа як дім: «*Європа – це наш спільний дім, і місце України – в об'єднаній Європі*» [28]. Будівля, дім – один із найважливіших концептів у людській свідомості. Складовими частинами будівлі є фундамент, дах, двері, вікна: «*Це саме те, чого ми зараз потребуємо. Це унікальне вікно можливостей для того, щоб м'яка сила показала свою міць*» [15], «*Щойно Согреє – Рада Євросоюзу на рівні послів прийняла історичне рішення про надання Україні безвізового режиму. Двері Європи для України відкриті*» [30]. Інші компоненти також зазнають переосмислення в політичному дискурсі, формулюючи при цьому важливі номінації. Наприклад, концепт «фундамент» репрезентує уявлення про міцний дім, твердиню. «*Сьогоднішній візит Спанджкоємного Принца Алоїза заклає потужний фундамент у розвиток подальшої співпраці між нашими країнами*», – сказав Глава держави під час спілкування з журналістами. Петро Порошенко також відзначив, що цей візит має дуже плідний, дружній і ефективний характер [25].

Дах і стіни – це з одного боку перепона на шляху до виходу у світ, а з іншого – вони можуть стати захистом від зовнішніх загроз. Президент Петро Порошенко активно використовує ці метафори, щоб задекларувати подальше зміцнення відносин із партнерами України у світі, або ж наголосити на негативних наслідках окупації території нашої держави ворогом, що може мати довготривалі наслідки. Це чітко прослідковується у таких висловлюваннях глави держави, як: «*Перші два човни класу Island стануть ще однією цеглиною в зміцненні військово-морського альянсу між українським та американським народами*» [32]; «*Розгортання миротворчої операції ООН має скоріше відновити справедливість, ніж заморозити конфлікт і зацементувати окупацію*» [6]; «*Останнє за рахунок, але не за значенням – тримайте відчиненими двері для України, будь-то в ЄС чи НАТО*» [11]. Проте і ЄС, і НАТО добре розуміють, що «не можна тримати двері відчиненими» надто довго, оскільки це спровокує «перетяг». Євросоюз уже давно озвучив свої вимоги і, щоб «прорубати вікно» в Європу, український уряд повинен їх прийняти та виконати якнайшвидше. Але всі ми, українці, розуміємо, що через двері, котрі ЄС відчинив для України, ще одно віє лише холодний вітер з Кремля, від якого мешканцям стає холодно.

Соціальна метафора є невід'ємною частиною політичного дискурсу, а джерелом метафоризації є лексичні одиниці, що належать до таких груп як війна, злочин, спортивна гри, тощо. «*А війна повторно прийшла з тієї сторони горизонту, з якої її, за звичкою, не чекали; Війна взагалі не наша ініціатива. Вона нав'язана нам ззовні*» [7]. До соціальної метафори відносять також метафору спорту, яка виражена спортивними термінами в політичному мовленні. «Найчастотнішими перенесеннями таких термінів у політичний дискурс є вживання метафор, пов'язаних із бігом і рухом» [19], як-от у цих прикладах: «*Отже нічого ми в Путіна питати не будемо, ми рухаємося вперед в Європу. Ми нікому не дамо, щоб хтось погрозивав Україні, включно з Азовським морем*» [27], «*Ми повернемо світ на вірний шлях*» [14].

Метафора злочину є також доволі продуктивною і простежується в таких словах президента: «*І лише членство в Європейському Союзі та НАТО остаточно й безповоротно зніме загрозу нашого повернення до «тюрми народів», якою колись абсолютно справедливо нарекли Російську імперію*» [22], «*Ці ідеї ширилися світом, їх не могла спинити жодна «залізна завіса», яку того часу побудував Кремль*» [10] чи «*Ми розриваємо всі кайдани, які пов'язують нас з Російською імперією, з Радянським Союзом*» [26], – сказав глава держави. Порошенко підкреслив, що основне завдання влади і нинішнього покоління – зробити незалежність незворотною, перетворити Україну на велику і сильну країну. «*Ми розриваємо всі пута, які пов'язують нас з Російською імперією та Радянським Союзом*» [9], – сказав Петро Порошенко, виступаючи на урочистому Параді військ «Марш нової армії» з нагоди 27-ої річниці Незалежності України, додавши: «*Не може бути вільним тіло, коли душа – в полоні. Нехай сьогодні нас почують у Константинополі, в Москві та Ватикані. Ми маємо твердий намір розрубати останній вузол, яким імперія відчайдушно намагається нас прив'язати до себе*» [9].

Висновки з даного дослідження і перспективи. Отже, артефактна та соціальна метафори в промовах президента України П. Порошенка передусім вжиті в контексті агресії Російської Федерації по відношенню до України та прагнень нашої держави до інтеграції із найбільш розвиненими та цивілізованими країнами світу. У перспективі подальших пошуків – виявлення особливостей метафорики українського політичного дискурсу у порівнянні з іншими дискурсами.

Список літератури:

1. Андрейченко О. Артефактна метафора в сучасному політичному дискурсі: когнітивний аспект. URL: <http://litmisto.org.ua/?p=9117> (дата звернення: 20.01.2019).
2. Арутюнова Н.Д. Метафора и дискурс. *Теория метафоры* : сборник / общ. ред. Н.Д. Арутюновой и М.А. Журиной. Москва : Прогресс, 1990. С. 5–32.
3. Баранов А.Н. Что нас убеждает? (Речевое воздействие и общественное сознание). Москва : Знание, 1990. 64 с.
4. Ведернікова І. Чому не їде державна машина? URL: <https://dt.ua/internal/chomu-ne-yide-derzhavna-mashina.html?action=sort&sort=last&slice=0&limit=20> (дата звернення: 03.02.2019).
5. Виступ Порошенка на Генасамблеї ООН: повний текст. URL: <https://ukr.segodnya.ua/politics/vystuplenie-poroshenko-na-genassamblee-onn-polnyy-tekst-1174436.html> (дата звернення: 04.02.2019).
6. Виступ Порошенка на Радбезі ООН: повний текст. URL: <https://ukr.segodnya.ua/politics/vystuplenie-poroshenko-na-sovbeze-onn-polnyy-tekst-1057407.html> (дата звернення: 04.02.2019).
7. Виступ Президента 24.08.2014 на честь 23-ї річниці Незалежності України. URL: <https://indonesia.mfa.gov.ua/ua/press-center/news/27068-vistup-prezidenta-24082014-na-chesty-23-ji-richnici-nezalezhnosti-ukrajini> (дата звернення: 04.02.2019).

8. Виступ Президента з нагоди 27-ї річниці Незалежності України. URL: <https://glavcom.ua/columns/poroshenko/vistup-prezidenta-z-nagodi-27-ji-richnici-nezalezhnosti-ukrajini-522570.html> (дата звернення: 04.02.2019).
9. Виступ Президента на урочистому Параді військ «Марш нової армії» з нагоди 27-ї річниці Незалежності України. URL: <https://www.president.gov.ua/news/vistup-prezidenta-na-urochistomu-paradi-vijsk-marsh-novoyi-a-49138> (дата звернення: 04.02.2019).
10. Виступ Президента на Форумі «70 років Загальній декларації прав людини: порядок денний для України». URL: <https://www.president.gov.ua/news/vistup-prezidenta-na-forumi-70-rokiv-zagalnij-deklaraciyi-pr-51646> (дата звернення: 04.02.2019).
11. Виступ Президента України на 54-й Мюнхенській безпековій конференції, 16 лютого 2018 року. URL: <https://chicago.mfa.gov.ua/ua/news/consular-news/63056-vistup-prezidenta-ukrajini-na-54-j-myunkhenskyij-bezpekivij-konferenciji-16-lyutogo-2018-roku> (дата звернення: 04.02.2019).
12. Виступ Президента України на спільній сесії Конгресу Сполучених Штатів Америки. URL: <https://www.president.gov.ua/news/vistup-prezidenta-ukrayini-petra-poroshenka-na-spilnij-sesiy-33718> (дата звернення: 04.02.2019).
13. Виступ Президента України Петра Порошенка на прес-конференції на тему: «Виклики – 2018».
14. URL: <https://www.president.gov.ua/news/vistup-prezidenta-ukrayini-petra-poroshenka-na-pres-konferen-46030> (дата звернення: 04.02.2019).
15. Виступ Президента України під час 53-ї Мюнхенської конференції з питань безпеки. URL: <https://www.president.gov.ua/news/vistup-prezidenta-ukrayini-pid-chas-53-yi-myunkhenskoyi-konfe-40074> (дата звернення: 04.02.2019).
16. Виступ Президента України під час 53-ї Мюнхенської конференції з питань безпеки. URL: <https://mfa.gov.ua/ua/press-center/news/54841-vistup-prezidenta-ukrajini-pid-chas-53-ji-myunkhenskyoji-konferenciji-z-pitany-bezpeki> (дата звернення: 04.02.2019).
17. Гаврилишин Б. Україна потребує трансформації тотальної. Радіо «Свобода». 27.08.2012. URL: <http://1-12.org.ua/2012/08/27/893> (дата звернення: 03.02.2019).
18. Дацишин Х. Метафорична інтерпретація політичних реалій і проблема впливу на формування громадської думки. *Пам'ять століть, відтворена у слові*. Київ : Планета, 2004. С. 302–307.
19. Дацишин Х. Транспортна метафора в українському політичному дискурсі: конотативний аспект. *Вісник Львівського університету. Серія журналістика*. 2003. Вип. 23. С. 108–116.
20. Добровольська Г. Метафора в ритуальних жанрах українського політичного дискурсу. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/10723/1/50-54.pdf> (дата звернення: 20.01.2019).
21. Друзенко Г. Анатомія української невизначеності. Думки в голос. URL: https://dt.ua/POLITICS/anatomiya_ukrayinskoj_neviznachenosti_dumki_v_golos.html (дата звернення: 20.01.2019).
22. «Закручувати гайки» підприємцям уже нікуди, – Порошенко. URL: <https://ubr.ua/business-practice/own-business/zakruchuvati-gaiki-pdprimciam-uje-nkudi-poroshenko-131147> (дата звернення: 03.02.2019).
23. Звернення Президента України до 27-ї річниці референдуму за Незалежність України. URL: <https://www.president.gov.ua/news/zvernennya-prezidenta-ukrayini-do-27-yi-richnici-referendumu-51598> (дата звернення: 03.02.2019).
24. Ковальська Н., Парахневич А. Метафорична експансія та її сфери-джерела у політичній комунікації. URL: http://www.kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/parakhnevych_metaforichna.pdf (дата звернення: 22.01.2019).
25. Кравченко В. Базові метафоричні моделі з концептом Європа у політичному дискурсі. *Семантика мови і тексту. Збірник статей VIII Міжнародної конференції*. Івано-Франківськ : Плай, 2003. С. 27–273.
26. Ми заклали потужний фундамент у розвиток подальшої співпраці між нашими країнами – Президент України про візит Спадкоємного Принца Князівства Ліхтенштейн. URL: <https://www.president.gov.ua/news/mi-zaklali-potuzhnij-fundament-u-rozvitok-podalshoyi-spivpri-48030> (дата звернення: 03.02.2019).
27. Ми розриваємо всі кайдани, які пов'язують нас з Російською імперією. URL: <https://ukr.segodnya.ua/ukraine/poroshenko-my-razryvaem-vse-okovy-svyazyvayushchie-nas-s-rossiyskoy-imperiey-1165285.html> (дата звернення: 04.02.2019).
28. Порошенко: Ми не будемо питати дозволу Путіна на інтеграцію в НАТО. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2018/09/8/7191483/> (дата звернення: 04.02.2019).
29. Порошенко П.О. Європа – це наш спільний дім, і місце України – в об'єднаній Європі // Twitter. URL: <https://twitter.com/poroshenko/status/997801707647262721> (дата звернення: 04.02.2019).
30. Почепцов Г. Від Facebook'у і гламуру до Wikileaks: медіакомунікації: монографія. Київ : Спадщина, 2014. 464 с.
31. Рада ЄС на рівні послів ухвалила історичне рішення про надання Україні безвізу. URL: <https://mfa.gov.ua/ua/press-center/news/56748-rada-jes-na-rivni-posliv-uhvalila-istorichne-rishennya-pro-nadannya-ukrajini-bezvizu--prezident> (дата звернення: 04.02.2019).
32. С. Хантінгтон про хвилі демократизації, їхню сутність та періодизацію. URL: <http://www.info-library.com.ua/books-text-7561.html> (дата звернення: 22.01.2019).
33. США передали українським ВМС патрульні катери берегової охорони класу Island. *Народна армія: газета*. 2018. 4 жовтня. № 40. С. 2.
34. Чудинов А.П. Политическая лингвистика: Учеб. пособие. Москва : Флинта : Наука, 2007. 2-е изд., испр. 256 с.

References:

1. Andreichenko O. Artefaktna metafora v suchasnomu politychnomu dyskursi: kohnityvnyi aspect [Artefact metaphor in modern political discourse: cognitive aspect]. Available at: <http://litmisto.org.ua/?p=9117> (accessed 20.01.2019)
2. Arutyunova N.D. (1990). Metafora i diskurs [Metaphor and discourse]. *Teoriya metafor y: sbornik* [The theory of metaphor: Collection of scientific papers] / edited by N. . Arutyunova and M.A. Zhurinskaya. Moskva : Progress, Pp. 5-32.
3. Baranov A.N. Chto nas ubezhdaet? (Rechevoe vozdeystvie i obshchestvennoe soznanie) [What can convince us? (Speech influence and collective consciousness)]. Moskva : Znanie, 1990. 64 p.
4. Vedernikova I. Chomu ne yide derzhavna mashyna? [Why isn't the state machine in motion?] Available at: <https://dt.ua/internal/chomu-ne-yide-derzhavna-mashina.html?action=sort&sort=last&slice=0&limit=20> (accessed 03.02.2019).

5. Vystup Poroshenka na Henasamblei OON: povnyi tekst [Poroshenko's speech at the UN General assembly: whole text]. Available at: <https://ukr.segodnya.ua/politics/vystuplenie-poroshenko-na-genassamblee-on-polnyy-tekst-1174436.html> (accessed 04.02.2019).
6. Vystup Poroshenka na Henasamblei OON: povnyi tekst [Poroshenko's speech at the The UN Security Council: whole text]. Available at: <https://ukr.segodnya.ua/politics/vystuplenie-poroshenko-na-sovbeze-on-polnyy-tekst-1057407.html> (accessed 04.02.2019).
7. Vystup Prezydenta 24.08.2014 na chest 23-i richnytsi Nezalezhnosti Ukrainy [The President's speech on 24.08.2014 in honour of the 23d anniversary of the independence of Ukraine]. Available at: <https://indonesia.mfa.gov.ua/ua/press-center/news/27068-vistup-prezidenta-24082014-na-chesty-23-ji-richnici-nezalezhnosti-ukrajini> (accessed 04.02.2019).
8. Vystup Prezydenta z nahody 27-i richnytsi Nezalezhnosti Ukrainy [The President's speech on the occasion of the 27th anniversary of the independence of Ukraine]. Available at: <https://glavcom.ua/columns/poroshenko/vistup-prezidenta-z-nagodi-27-ji-richnici-nezalezhnosti-ukrajini-522570.html> (accessed 04.02.2019).
9. Vystup Prezydenta na urochystomu parade viisk "Marsh novoi armii" z nahody 27-i richnytsi Nezalezhnosti Ukrainy [The President's speech at the Grand military parade "The March of a New Army" on the occasion of the 27th anniversary of the independence of Ukraine]. Available at: <https://www.president.gov.ua/news/vistup-prezidenta-na-urochistomu-paradi-vijsk-marsh-novoyi-a-49138> (accessed 04.02.2019).
10. Vystup Prezydenta na Forumi "70 rokiv Zahalnoi deklaratsii prav liudyyny: poriadok denni dlia Ukrainy" [The President's speech at the Forum "70th anniversary of the Universal Declaration of Human Rights: the agenda for Ukraine"]. Available at: <https://www.president.gov.ua/news/vistup-prezidenta-na-forumi-70-rokiv-zagalnij-deklaraciyi-pr-51646> (accessed 04.02.2019).
11. Vystup Prezydenta Ukrainy na 54-ii Miunkhenskii bezpekovii konferentsii, 16 liutoho 2018 roku [The speech of the president of Ukraine at the 54th Munich Security Conference, on February 16, 2018]. Available at: <https://chicago.mfa.gov.ua/ua/news/consular-news/63056-vistup-prezidenta-ukrajini-na-54-j-myunkhenskyj-bezpekovij-konferenciji-16-lyutogo-2018-roku> (accessed 04.02.2019).
12. Vystup Prezydenta Ukrainy na spilnii sesii Konhresu Spoluchenykh Shtativ Ameryky [The speech of the president of Ukraine at the joint session of the United States Congress]. Available at: <https://www.president.gov.ua/news/vistup-prezidenta-ukrajini-petra-poroshenka-na-spilnij-sesiy-33718> (accessed 04.02.2019).
13. Vystup Prezydenta Ukrainy Petra Poroshenka nap res-konferentsii na temu: "Vykylyky – 2018" [The speech of the president of Ukraine Petro Poroshenko at the press conference entitled "Challenges – 2018"]. Available at: <https://www.president.gov.ua/news/vistup-prezidenta-ukrajini-petra-poroshenka-na-pres-konferen-46030> (accessed 04.02.2019).
14. Vystup Prezydenta Ukrainy pid chas 53-i Miunkhenskoi konferentsii z pytan bezpeky [The speech of the president of Ukraine at the 53d Munich Security Conference]. Available at: <https://www.president.gov.ua/news/vistup-prezidenta-ukrajini-pid-chas-53-yi-myunkhenskoyi-konfe-40074> (accessed 04.02.2019).
15. Vystup Prezydenta Ukrainy pid chas 53-i Miunkhenskoi konferentsii z pytan bezpeky [The speech of the president of Ukraine at the 53d Munich Security Conference]. Available at: <https://mfa.gov.ua/ua/press-center/news/54841-vistup-prezidenta-ukrajini-pid-chas-53-ji-myunkhenskyoji-konferenciji-z-pitany-bezpeki> (accessed 04.02.2019).
16. Havrylyshyn B. Ukraina potrebuie transformatsii totalnoi [Ukraine needs to be totally transformed]. *Radio Svoboda*. 27.08.2012. Available at: <http://112.org.ua/2012/08/27/893> (accessed 03.02.2019).
17. Datsyshyn Kh. (2004). Metaforychna interpretatsiia politychnykh realii i problema vplyvu na formuvannia hromadskoi dumky [Metaphorical interpretation of the political realia and the problem of influencing the public opinion formation process]. *Pamiat stolit, vidtvorena u slovi* [The memory of the centuries, recreated in words]. Kyiv : Planeta. P. 302–307.
18. Datsyshyn Kh. (2003). Transportma metafora v ukrainskomu politychnomy diskursi: konotatyvnyi aspekt [Transport metaphor in Ukrainian political discourse: connotative aspect]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii zhurnalistyka*. [Lviv university bulletin. Journalism]. 23d Edition. Pp. 108–116.
19. Dobrovol'ska H. Metafora v rytualnykh zhanrakh ukrainskoho politychnoho dyskursu [Metaphor in the ritual genres of the Ukrainian political discourse]. Available at: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/10723/1/50-54.pdf> (accessed 20.01.2019).
20. Druzenko H. Anatomia ukrainskoi nevyznachenosti, Dumky v holos [The anatomy of the independence of Ukraine. Thoughts aloud]. Available at: https://dt.ua/POLITICS/anatomiya_ukrayinskoyi_nevznachenosti_dumki_v_golos.html (accessed 20.01.2019).
21. "Zakruchuvaty haiky" pidpriemtsiam uzhe nikudy, – Poroshenko ["You cannot "tighten the screws" on the entrepreneurs any more", said Poroshenko]. Available at: <https://ubr.ua/business-practice/own-business/zakruchuvati-gaiki-pdprimciam-uje-nkudi-poroshenko-131147> (accessed 03.02.2019).
22. Zvernennia Presyidenta Ukrainy do 27-i richnytsi referendum za Nezalezhnist Ukrainy [The President's address on the occasion of the 27th anniversary of the referendum for the independence of Ukraine]. Available at: <https://www.president.gov.ua/news/zvernennya-prezidenta-ukrajini-do-27-yi-richnici-referendumu-51598> (accessed 03.02.2019).
23. Koval'ska N., Parakhnevych A. Metaforychna ekspansii ta ii sfery-dzherela u politychnii komunikatsii [Metaphorical expansion and its sources in political communication]. Available at: http://www.kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/parakhnevych_metaforychna.pdf (accessed 22.01.2019).
24. Kravchenko V. (2003). Bazovi metaforychni modeli z kontseptom Yevropy u politychnomy diskursi [Basic metaphorical models with a concept of Europe in political discourse]. *Semantyka movy i tekstu. Zbirnyk statei VIII Mizhnarodnoi konferentsii*. [Language and text semantics. A collection of articles of the VIIIth International conference]. Ivano-Frankivsk : Plai, Pp. 27–273.
25. My zaklaly potuzhnyi fundament u rozvytok podalshoi spivpratsi mizh nashymy krainamy – Prezydent Ukrainy pro visyt Spadkoiemnoho Pryntsa Kniazivstva Likhtenshtein [We have laid a powerful basis for the development of further cooperation between our countries – the comments of the President of Ukraine on the visit of the Hereditary Prince of the Principality of Liechtenstein]. Available at: <https://www.president.gov.ua/news/mi-zaklali-potuzhnij-fundament-u-rozvitok-podalshoyi-spivpra-48030> (accessed 03.02.2019).
26. My rozryvaiemo vsi kaidany, yaki poviazuuut nas z Rosiiskoui imperieiui [We are throwing off the shackles which connect us with the Russian Empire]. Available at: <https://ukr.segodnya.ua/ukraine/poroshenko-my-razryvaem-vse-okovy-svyazyvayushchie-nas-s-rossiyskoy-imperiey-1165285.html> (accessed 04.02.2019).

27. Poroshenko: My ne budemo pytaty dozvolu Putina na intehratsiui v NATO [Poroshenko: We are not going to ask Putin to give us permission to integrate with NATO]. Available at: <https://www.pravda.com.ua/news/2018/09/8/7191483/> (accessed 04.02.2019).
28. Poroshenko P.O. Yevropa – tse nash spilnyi dim, I mistse Ukrayiny – v obyednani Yevropi [Europe is our common home and Ukraine belongs to the united Europe] // Twitter. Available at: <https://twitter.com/poroshenko/status/997801707647262721> (accessed 04.02.2019).
29. Pocheptsov H. (2014). Vid Facebook'u i hlamuru do Wikileaks: mediakomunikatsii: monohrafiia [From Facebook and glamour to Wikileaks: media communications: monograph]. Kyiv : Spadshchyna, 464 p.
30. Rada YeS na rivni posliv ukhvalyla istorychne rishennia pro nadannia Ukraini bezvizu [The Council of the European Union made a historic decision to grant a visa-free regime for Ukraine at the ambassadorial level]. Available at: <https://mfa.gov.ua/ua/press-center/news/56748-rada-jes-na-rivni-posliv-uhvalila-istorichne-rishennya-pro-nadannya-ukrajini-bezvizu--prezident> (accessed 04.02.2019).
31. S. Huntington pro khvyli demokratyzatsii, yikhniu sutnist ta periodyzatsiui [S. Huntington on the waves of democratization, their essence and repetitive operation]. Available at: <http://www.info-library.com.ua/books-text-7561.html> (accessed 22.01.2019).
32. SShA peredaly ukrainskym VMS patrolni katery berehovoï okhorony klasu Island [The USA gave Island-class patrol boats to the Ukrainian Naval Forces]. *Narodna armia: hazeta*. [Narodna Armia: newspaper]. 2018. October 8. No. 40. P. 2.
33. Chudinov A.P. (2007). Politicheskaya lingvistika : Ucheb. Posobie [Political Linguistics : Text book]. Moskva : Flinta : Nauka, 2nd ed., revised. 256 p.